

PHILOMENA ESSED

Ras, klass och kön inom svart medelklass

Nykonserveratismen inom den nya svarta medelklassen tycks vara mer komplex än vad enbart teoretiserande kring strukturella samband ger vid handen. Philomena Essed visar här hur såväl liberala som mer konservativa uppfattningar kan finnas jämsides i en individs syn på ras-, klass- och könsrelationer.

Under 80-talet har vi sett en kraftig våg av rasism och konservatism inom det traditionella politiska livet. Bland dem som accepterat eller utvecklat en högre tolerans mot social och ekonomisk ojämlikhet finns representanter för den nya svarta medelklassen. I stället för att i första hand ta upp och diskutera makrosociologiska aspekter av dessa processer ska jag ägna utrymme åt att diskutera den individualism och konservatism bland medlemmar av den svarta medelklassen som här kommer till verbalt uttryck i en detaljerad analys av en intervju med en svart kvinna.

Den intervju som här valts ingår i en hel serie intervjuer med 60 svarta kvinnor, yrkeskvinnor och studenter, som gjorts i USA och Nederländerna under 1985-86.¹ Intervjuserien är en uppföljare till en tidigare studie av svarta kvinnors erfarenheter av rasism i vardagslivet och hur de förklarar den.² Intervjuerna är informella till sin karaktär och påminner mest om vanliga samtal.

Att studera social ojämlikhet på mikronivå gör det möjligt att upptäcka specifika karaktärsdrag och skilda dimensioner av sociala fenomen som annars vanligen förbises i makrostrukturella studier; t ex tendensen att tonar motstridigheter och kunskapsmässiga dissonanser i självuppfattning och samhällsyn.

Till grund för denna analys ligger en öppen icke-strukturerad intervju med en afroamerikansk kvinnlig företagare. Intervjun kretsar kring hennes personliga framgångar och den roll hon har i det svarta samfundet.

Denna nya grupp av konservativa svarta är nära förbunden med skikt inom den nya svarta medelklassen.³ Den nykonservativa rasuppfattningen hävdar att rasdiskrimineringen märkbart minskat. Hudfärgen kan därför inte längre förklara social framgång.⁴ Min fallstudie är intressant genom att den belyser många motsägelsefulla åsikter hos en medelklasskvinna vars sociala karriär är ett resultat av Medborgarrättsrörelsens landvinningar. Ekonomiskt är hon privilegierad jämfört med de flesta svarta, men den karriär hon gjort i sitt yrke visar att också svarta med hög utbildning kan känna av diskriminering på arbetsmarknaden. Hon har brutit upp könsrollsmönstret genom att ägna sig åt ett för en kvinna så ovanligt yrke som byggtreprenörens och fastighetsmäklarens. Såsom hustru och mor till tre söner kommer hon också i kontakt med de speciella former av förtryck svarta män utsätts för. Trots att hon tar parti för fattiga svarta finns det en motsättning mellan ekonomiska privilegier och solidaritet med rasfränder. Dessa olika spänningar får konsekvenser för hennes syn på

sig själv i förhållande till andra sociala grupper. I denna artikel är uppgiften att analysera de argument som just denna kvinna för fram när hon ska förklara de problem som är förknippade med ras, klass, kön och social ojämlikhet.

Den nya svarta medelklassen

Under 80-talet har gruppen svarta arbetande kvinnor blivit en mindre homogen grupp än den var för 20 år sedan. De var då i allmänhet utestängda från de vita kvinnornas traditionella yrken, som t ex kontorsarbete, bättre betalda jobb i tillverkningsindustrin och arbeten som krävde yrkesutbildning. Genom kampen för medborgerliga rättigheter och de politiska *affirmative action*-program som växte fram i dess efterföljd under 1960- och 70-talen uppkom den lilla svarta medelklassen. Trots att åtskilliga studier behandlat den vidgade klyftan mellan den svarta medelklassen och den allt fattigare majoriteten svarta så har vi fortfarande ingen inblick i hur svarta medelklasskvinnor värderar sina erfarenheter i förhållande till den svarta underklassen.

Att undersöka den svarta medelklassen i USA är synnerligen svårt vilket också visat sig i olika studier.⁵ I det följande använder jag ett deskriptivt snarare än teoretiskt klassbegrepp. Mannin Marable gör en distinktion mellan i princip fyra yrkesgrupper inom den svarta medelklassen: politiker, präster, lärare och företagare.⁶ Företagarna utgör en nyckelgrupp inom den svarta bourgeoisin eftersom de bekräftar illusionen att vem som helst kan lyckas i det rådande systemet. Vad som krävs är rätt attityd.

De svarta företagarnas roll är lite mer komplicerad än den vita företagarelitens. Detta framgår av den institutionaliserade rasismens historia och den roll svarta politiker, kyrkliga och intellektuella ledare, spelat i medborgarrättskampen. Det tycks som om många av dem som i dag ingår i det svarta af-färslivet gärna ser sig själva som positiva förebilder för de svarta massorna. Det gäller förmodligen i särskilt hög grad för dem som tillhör den »nya» bourgeoisin, dvs de som direkt gynnas av *affirmative action*-programmen. I stället för att ta upp detta som ett teoretiskt

problem omformulerar jag det här till en empirisk fråga. Kan en individuell företagares syn på frågor om social ojämlikhet både bekräfta den egna positiva självbilden visavi de svarta som grupp och samtidigt ge stöd för klassintresset?

Rasism bland samhällets toppar

Låt oss titta lite närmare på mitt speciella fall, Carol L, 39 år, som arbetar inom fastighets- och byggbranschen.⁷ Det följande är en sammanställning av hennes egna erfarenheter, enligt den tolkning hon själv gör av den yrkesmässiga verksamhet hon bedriver.

Carol L startade sin karriär i mycket små förhållanden men tjänade sedan mer och mer. »Ankarprojektet», hennes första miljondollarkontrakt, är en god illustration av skillnaden mellan att inta en marginell position och att tillhöra den svarta bourgeoisin. Carol L (och hennes man) fick kämpa hårt och länge mot rasdiskriminering innan stadens myndigheter gick med på att stödja projektet. Överhuvudtaget uppfattar hon det hon då var med om som rasdiskriminering men utesluter inte att det också kan ha rört sig om könsdiskriminering. Den rasism hon mött har sin grund i de ekonomiska realiteter småföretagare hamnar i när de som entreprenörer söker stöd från myndigheterna för stora byggprojekt. Under så gott som åtta år vägrade stadens myndigheter att diskutera den ekonomiska finansieringen av Ankarprojektet med henne. Och hon förlorade därför också en stor del av sitt eget kapital. När utfrysningssmetoden inte fungerade utvecklade myndigheterna en annan strategi för att hindra henne. Hon fick sitt lån men inte fria händer att disponera pengarna.

»Som entreprenör arbetar man för det mesta med överslagskalkyler eftersom kostnadsökningarna är oöverblickbara, om några år kan de vara uppe i det tredubbla, och det är inget speciellt med det. Men vi tvingades långt utöver det rimliga visa att projektet var genomförbart. Vi tvingades t o m att ordna alla kontrakt i förväg och dessutom ha 60% av hyresintäkterna säkrade innan vi fick något lån. Detta innebar att vi måste arbeta med fasta kalkyler på byggkostnaderna.»

Agneta Björklund, »Huvud II», akryl, 1991.

Carol tolkar själv detta som utslag av rasism eftersom det finns en utbredd uppfattning om att vita projekterare »tjänar pengar på hederligt sätt» medan svarta bara intresserar sig för snabba pengar.

»Vi kallade vårt projekt för Ankarplatsen. Det var min man som valde namnet eftersom det gällde att skapa något så ovanligt som en förankring här i detta gudsförgätna område. Men stadens myndigheter ändrade namnet till Piratnästet innan de gav oss pengar. Det var ett försök att karaktärisera oss och vårt projekt som lycksökare, som folk som bara tog en chans att göra snabba pengar.»

Uppfattningar om social identitet

I stället för att nu ge mig in i en filosofisk diskussion om radikalism och konservatism redovisar jag de allmänna och typiska dragen i de argument kring rasfrågor som förs fram i de olika tankesystemen. Det konservativa argumentationsmönstret tenderar att reducera strukturella faktorer till kulturella faktorer

och reducera kulturella faktorer till individuella. När konservativa människor ska förklara rasmässig ojämlikhet skiljer de ofta mellan en ambitiös och slapp kulturell bakgrund. De övervärderar också den personliga framåtandans roll. De radikalas syn på rasrelationer tar fasta på konflikten mellan raserna och rasismen som de främsta bestämningsfaktorerna för social ojämlikhet. Utifrån dessa övergripande karakteristiker av radikala och konservativa förklaringar ska jag nu diskutera hur Carol L förklarar social ojämlikhet.

Det finns många olika kriterier för att kategorisera sociala grupper. Här används särskilt tre: ras (och etnicitet), kön och klass. Med hjälp av dessa tre definierar Carol L sin position i förhållande till andra svarta.

Ras/etnicitet

Carol L ser relationerna mellan vita och svarta som en grundläggande konflikt om kontrollen över ekonomiska resurser. Därför är hon också fast övertygad om det personliga initiativets betydelse och menar att invest-

ringar i svart egendom och utbildning är nyckeln till de svartas framgångar i samhället.

»Förut tyckte jag att det var integration som var det avgörande men sedan blev jag mer och mer klar över att integrationsprocessen innebar att de svarta som det var något med, de som hade utbildning och energi, lämnade ghetton för det vita samhället.»

Olikt många konservativa när det gäller ojämlikheten mellan raserna erkänner hon att rasism fortfarande existerar och ser den som en viktig faktor i de svartas livsvillkor. Den slutsatsen kan man dra utifrån hennes egen beskrivning ovan av de egna erfarenheterna av rasism i samband med yrkesutövningen. Men erkännandet att rasismen fortfarande spelar en viktig roll är inte förenlig med hennes tro att nyckeln till framgång är det personliga initiativet. Denna dissonans i uppfattningarna reduceras med argumentet att rasismen utgör ett hinder för framgång endast i de fall då man saknar ambitioner.

»De flesta svarta låter sig diskrimineras. (De) har inga andra ambitioner än att bli trädgårdsmästare och sekreterare.»

Liknande dissonanser och försök att tona ner motsägelser är karakteristiska för hennes uppfattning om etnicitetens betydelse. Som dotter till en invandrad arbetare från Grenada har hon ingen typiskt svart amerikansk bakgrund. Hon inser också att rasism innebär olika saker för afro-amerikaner och västindiska svarta.

»Jag hade bott tillräckligt länge i Amerika för att uppfatta att svarta människor från vilket annat land som helst behandlades bättre än de amerikanska av de vita. /.../ Jag var som liten flicka med om att mamma och pappa i vissa sammanhang kunde tala med mycket brittisk accent och bemöda sig om språk och uttal vilket gjorde att de ofta blev insläppta. Att det verkligen fungerade så visade sig också många gånger under 60-talet. Folk för ner till Södern, satte på sig pannband och långa klädedräkter och låtsades tala swahili och kunde då bli serverade på lunchbarer där de aldrig skulle fått sätta sin fot om de varit från trakten. Och så fungerar det fortfarande.»

Hennes reaktion på detta är liberal om inte radikal: hon förespråkar jämlika villkor för alla svarta. Hon vägrar att inför vita framställa sig som invandrare från Karibien. Hon identifierar sig med de svarta amerikanerna och talar aldrig med västindisk accent – särskilt inte i offentliga sammanhang.

»Jag skulle hyckla om jag gjorde det, det skulle vara omöjligt att ta upp den igen.»

Men när hon diskuterar hur det kommer sig att västindier behandlats annorlunda i det amerikanska systemet så blir hennes argumentation mer konservativ. Plötsligt bortser hon från rasismen och förklarar västindiernas framgångar med kulturella faktorer:

»De flesta invandrare som kom hit var beredda att göra skitjobben precis som alla invandrare är och de visste dessutom att då kunde de få ihop pengar och bli något. /.../ Atmosfären i hemmet påverkas av den attityden. Som invandrarbarn får man hela tiden höra att man måste studera, lära sig. Men i min mans familj var han den förste som gick ut high-school. Det var ingen som förväntade sig att han skulle gå vidare till college. Ingen hade sådana ambitioner för hans del eller uppmuntrade honom till det. Så han gick vidare till en katolsk skola. De lät honom inte ens gå en collegeförberedande linje. Han gick yrkesinriktade kurser och lärde sig maskinskrivning när andra gick collegeförberedande. Så det är inställningen som driver en framåt.»

Kön

Carol Ls uppfattning om könsrelationer är tämligen komplex och kretsar kring en oro för den svarta familjens upplösning.⁸ Hon tar särskilt upp den rasism som riktas mot män och som innefattar en kriminalisering och ett ofta förekommande polisvåld mot just svarta män:

»Antalet svarta män som råkar ur för en våldsam död är ca 40-50% högre än för någon annan grupp. Och det oroar mig, liksom jag oroar mig för att mina pojkar ska bli skjutna och miss-handlade och skadade. /.../ Två av dem är fortfarande små men den tredje är 11 år. Jag tjuvar på honom att det inte är samma regler som gäller för honom som för den ljuse pojken längre ner på gatan /.../ eftersom jag vet att om han en vacker dag befinner sig i ett gäng killar som sticker

Agneta Björklund, »Huvud I», akryl, 1990.

från en spritaffär där rånlarmeret just gått så siktar polisen på honom. Och jag måste få honom att förstå att det är så han måste tänka även om han inte varit med.»

Hon kritiserar dessutom den patologiska bilden av svarta män som fäder:

»/.../I den här kulturen betraktas den svarte mannen som den lägst stående livsformen. Han är inte värd mycket om han inte är bra på att göra mål i basket eller fotboll. Kanske om han kan sjunga och dansa. Men också då betraktas den svarte mannen som en odåga, som förväntas lämna sin fru och som inte tar ansvar för sina barn.»

Det är intressant att lägga märke till att Carol L beskriver och analyserar de svarta männen situation i strukturella termer av förtryck och rasism. När hon diskuterar problemet med könsrelaterad rasism i ett vidare patriarkalt sammanhang slår hon fast att de vita kontrollerar de svarta genom att kontrollera de svarta kvinnorna:

»Rasstrukturen hotas inte på samma sätt av kvinnorna. Om det i en vit organisation finns

en svart kvinna och en svart man som är jämbördiga, med samma position inom företaget, och en av dem ska få avancera, är det statistiskt klarlagt att det i de flesta fall är kvinnan som släpps fram och förklaringen är enkel. Är kvinnan familjeförsörjare och familjeöverhuvud så är hon under kontroll. Om männen släpps in så utgör de snart en maktgrupp att räkna med. Kvinnor är mycket lättare att kontrollera.»

Hon anser att rasförtrycket mot svarta män är ett strukturellt förhållande utifrån vilket hon kan förklara sina personliga erfarenheter. Hon gick på den hårda linjen i förhandlingarna med stadens myndigheter och hon anser att hon kunde göra detta endast av det skälet att hon är kvinna:

»Saken är den att jag inte utgjorde något hot. /.../ Men om det jag sa hade kommit från min man så skulle det ha betytt krig. Det var bara jag som hade en chans att säga allt det som vi ville säga.»

Om man tittar närmare på detta och liknande uttalanden får man intrycket att Carol L inte anser det dubbla förtrycket av svarta kvinnor som relevant i sammanhanget. Det

har möjligen att göra med att hon själv är familjeförsörjare i en (vit) manligt dominerad bransch. Hennes uppenbara ointresse för svarta kvinnors sociala kamp kan emellertid också vara ett sätt att dämpa en viss känsla av obehag inför det faktum att hon också själv ersatt sin man som huvudsaklig familjeförsörjare. Kanske tycker hon att det faktum att hon lyckats där mannen misslyckats förringar honom. Kanske vill hon understryka att hon fortfarande respekterar sin man. Kanske vill hon uttrycka sin stolthet över att mannen tar hand om deras barn. Vad hennes motiv än må vara så är det slående att hon med sådan emfas ifrågasätter den marginalisering som svarta fäder och familjeöverhuvuden är föremål för. Trots detta är Carol L inte blind för det könsförtryck hon själv har tvingats kämpa mot i sitt eget äktenskap. Hon och hennes man utkämpade den klassiska striden om vem som skulle ta hand om hem och barn. För deras del slutade det med ett rollbyte mellan man och hustru:

»Vi tog oss igenom två jobbiga år då. Han gick till en familjerådgivare som fick honom att inse att jag /.../ inte tänkte ändra på saker och ting bara för att det passade honom så han dämpade sin manschauvinism en smula. Och eftersom jag verkligen satsade på arbetet, försökte få tag på långivare och tillbringade mesta tiden utanför hemmet, så bytte vi – han kom inte i närheten av de summor som jag tjänade så han stannade hemma, tog hand om barnen och lagade mat, blev en hemmaman. Jag tror han gör det för att han verkligen älskar mig och inte vill förlora mig. /.../ Naturligtvis kommenterade alla vårt sätt att leva /.../ t ex 'varför arbetar du inte och tjänar pengar och varför tillåter du att hon gör så här.'»

För att lösa den motsättning som finns mellan avståndstagandet från kvinnodominerade hushåll och de egna erfarenheterna av att vara mer framgångsrik i sin bransch än mannen distanserar hon sig eftertryckligt från bilden av underklassfamiljen med kvinnligt överhuvud. Efter anmärkningen att hon minsann inte slängde ut sin man när det blev jobbigt, bortser hon dessutom från strukturella förklaringar och skyller familjens minskade betydelse på den attityd som finns inom den svarta underklassen:

»Jag tycker att de svarta kvinnorna själva lika ofta är skuld till det (frånvaron av fadern) som samhället eftersom de vid minsta lilla bråk kastar ut honom. Så fort det går snett så får de sticka. 'Jag klarar mig på socialbidrag, jag behöver inte dig'.»

Carol Ls uppfattningar om könsrelationerna i det svarta samfundet är för att sammanfatta ambivalent. Det gäller både då hon skyller marginaliseringen av svarta män på rasismen och då hon argumenterar för att det inte behöver vara så och då i första hand skyller på svarta kvinnor med låg inkomst.

Klass

För att ange sin position i förhållande till de svarta från såväl under- som medelklassen använder Carol L tre kriterier; inkomst, attityd eller livsstil och status. Enligt Carol L innebär hennes inkomst att familjen tillhör den lilla eliten på ca 10 procent som har möjlighet att gå på college.

»De svartas situation i Amerika är verkligen förfärlig, ja fruktansvärd. Det är bara 10% som kan bryta sig loss och närma sig yuppiegruppen. Folk som jag och min man hade chansen att gå på college och göra annat, men i dag finns det fortfarande tusentals barn som föds som socialfall och där både modern och moderns föräldrar går på socialbidrag.»

Med hjälp av begrepp som attityd, rasmedvetenhet och status skiljer Carol L mellan olika representanter för medelklassen, dvs mellan de som är lojala mot rasfränder och de som drar nytta av andra svarta. Hon deltog i 60-talets medborgarrättsrörelse och känner samhällsansvar, hennes ambitioner är mer långtgående än att ha en »liten BMW och ett vackert hem», som hon uttrycker det. Med andra ord ser sig Carol L ekonomiskt och utbildningsmässigt som en del av en svart privilegierad grupp (de översta 10 procenten) men inte som medlem i stadens svarta elit. De som ingår i den gruppen är den gamla svarta medelklassen. Där finns egenföretagare som läkare, advokater och direktörer. Under segregationstiden växte det ur denna gamla svarta medelklass fram ett skikt vars rasmedvetande gick i konservativ riktning. Deras ras- och

Agneta Björklund, »Leendet II», akryl, 1990.

klassmedvetenhet kom till uttryck i klubbar och brödraskap, de var noga med familjebakgrund och hudfärg. Carol L är mycket kritisk mot den mentalitet och det liv denna grupp representerar.

»Vi tillhörde inte den svarta eliten eftersom vi bara bott här tolv år, och de svarta som bor i den här staden är mer konservativa när det gäller ursprung och bakgrund än de vita. Man räknas inte om man är första generation. /.../ Man måste vara född här eller också måste ens föräldrar vara födda här.»

Hennes avståndstagande från den svarta aristokratin och representanterna för traditionell svart företagsamhet är särskilt tydlig när hon diskuterar deras roll i Ankarprojektets historia. När Carol och hennes man ansökte om hjälp från stadens myndigheter fick de stöd från »några av brahminerna» i att organisera lobbyverksamheten för att få myndigheterna att finansiera projektet. Där-
emot bemödade de sig inte

»om rövslickeri i den utsträckning vi borde ha gjort och vi gick inte heller genom de rätta kontakterna.»

Carol L anser att representanterna för den svarta eliten associerar sig med de vita entreprenörerna och vänder sig mot sina egna.

»Hans pappa äger obelånade och skuldfria fastigheter (vit projekterare som fick ett lån beviljat) /.../ För dem handlar det alltid om privata klubbar, med vita, ljushåriga medlemmar och inte vilka vita som helst /.../ Vi vet att det bland våra fiender finns en del svarta som den dag vårt Ankarprojekt är slutfört kommer att framstå i dålig dager eftersom de tillhör den grupp som sitter på de riktigt stora administrativa stälarna till ett 35-miljondollarprojekt som nyligen gick över styr.»

Hon hyllar principen att svarta ska investera i svarta företag och utnyttja svart kunnande och anställde därför en svart arkitekt. Hans lojalitet mot rasfränder visade sig emellertid vara en besvikelse. Han skinnade dem på pengar :

»Vi trodde att han skulle vara intresserad och verkligen stå på vår sida.»

För Carol L är detta ytterligare ett bevis för att man inte kan lita på den etablerade eliten

och att hon befann sig i en prekär situation. Vem som helst, t o m en annan svart, kunde utnyttja att byråkratin hindrade henne från att göra »snabba och direkta uppgörelser».

»Han utnyttjade oss, helt klart därför att staden tänkte i socialbidragstermer. De gav oss de 200 000 men indirekt via en agent eftersom de inte ansåg sig kunna lita på oss.»

Carol intar en radikal ståndpunkt när hon kritiserar den svarta medelklassen för att inte vara lojal mot rasfränder men när det gäller att förklara varför de svarta är fattiga är hon konservativ. Hon tror på privata initiativ och privata åtgärder. Svarta amerikaner är för henne detsamma som låg inkomst, dålig utbildning och en livsstil som gör att de förblir fattiga och utan möjligheter att förändra sina liv: »Varken de själva eller någon annan förväntar sig att de ska kunna lära sig något.» På ytan ser det därför ut som om Carol Ls uppfattningar om de svarta låginkomsttagarnas attityder och livsstil inte skiljer sig nämnvärt från vita rasisters fördomar om svarta. Men hennes uppfattningar om »svarta» kan inte tolkas i termer av ett värdesystem av rasmassiga och etniska gradskillnader mellan henne och »dem». I hennes synsätt är det inte de svartas livsstil som tillskrivs ras och etnicitet. Det är deras attityd till fattigdomen och deras attityd till livet i sin helhet som är avgörande. Carol L uppfattar sig som olik »de svarta» eftersom hon har högre inkomst och bättre utbildning än de. Utbildningen har hon skaffat sig därför att hon drivits av ambitionen att sträva uppåt i samhället trots de hinder som rasismen utgör. Hennes uppfattningar om »svarta» (fattiga, passiva, inga ambitioner, oförmögna att hålla ihop familjen) avslöjar därför en viss klassfördom.

I diskussionen om ras-, klass- och könsrelationer utgår Carol L från i huvudsak tre kriterier med vars hjälp hon antingen identifierar sig med eller kritiserar andra sociala grupper. Gång på gång framhåller hon positiva värden som strävan efter 1) höga mål, 2) respekt för äktenskapet och 3) rasmedvetande. Av dessa är de två första helt i linje med konservativa idéer (betoning av det personliga initiativet, den manliga auktoriteten i familjen som ett »naturligt» tillstånd) medan det tred-

je, idén om värdet av solidaritet mellan rasfränder, är grundat i en radikal syn på samhället (i första hand ifråga om raskonflikter). Låga ambitioner, den manliga auktoritetens förfall inom den svarta familjen och illojalitet mot trosfränder värderar hon å andra sidan negativt.

Svart solidaritet: Klassintressen formuleras som rasintressen

Tanken om personlig förändring som ett första grundvillkor för social förändring får konsekvenser för hur Carol L uppfattar sin roll i kampen mot svart fattigdom. Hon sätter individuellt ansvar och individuella initiativ främst: förmögna svarta måste investera i projekt som främjar det svarta samfundet, och fattiga svarta måste bli mer ambitiösa. Carol L försöker leva upp till dessa ideal. Hon påpekar ständigt att hon tillhör det svarta samfundet och framhåller symboliken som finns i det projekt hon och mannen genomför för detta samfunds bästa.

»Under alla dessa år har folk undrat och slagit vad: kommer de att klara det här eller inte? Vi blev en symbol för området och det visste vi att vi skulle bli.»

Carol L beskriver projektet som ett gemensamt projekt för henne och hennes familj och det svarta samfundet. Det gör hennes klassintressen möjliga att förena med hennes idé om rassolidaritet över klassgränserna. Efter sin förmåga försöker Carol L individuellt stödja svarta familjer i små omständigheter. Hon tror att hon då kan hjälpa dem att bryta fattigdomscirkeln.

»Min man och jag försöker så gott vi kan. Just nu gäller det ett par med fyra små barn, tre pojkar och en flicka, alla under 6 år. Mannen är svart och kvinnan koreanska och de lever på socialbidrag. Vi försöker hjälpa dem att bryta fattigdomsmönstret. Han går i sin fars fotspår och hon kan inte skriva, varken engelska eller koreanska. Och om ingen hjälper dem så kommer deras barn att upprepa precis samma mönster.»

En annan forskningsstrategi

I analysen har det framkommit att Carol L

Agneta Björklund, »Leendet I», akryl, 1990.

försöker beskriva social ojämlikhet så att hon kan underbygga en positiv självbild visavi det svarta samfundet och samtidigt få argument för att fortsätta med sin verksamhet. Hennes syn på social förändring påverkas starkt av klasspositionen. I grund och botten är hon positiv till social förändring inom det rådande ekonomiska systemet; hon definierar därför om sina klassintressen i termer av svart solidaritet. Tanken att hon utgör ett positivt exempel för den svarta underklassen är förenlig med hennes tro att det är kulturella och attitydmässiga brister som orsakar fattigdomen.

Innebär detta att Carol L är konservativ? En sådan allmän slutsats bortser från det hon säger som har andra implikationer. Analysen visar att liberala uppfattningar och mer konservativa kan finnas jämsides i en individs syn på ras-, klass- och könsrelationer. Carol L ser sig uttalat som en produkt av 60-talets kamp och anser sig också ha ett ansvar för den svarta rasen. Hon uttrycker sig liberalt eller t o m radikalt när hon talar om raskriget och det vita samhällets kontroll över den svarta rasen genom marginaliseringen av de svarta män-

nen som ekonomiska och socialt betydelsefulla medlemmar av familj och samhälle. Hennes idéer om hur man ska komma till rätta med problemen är dock konservativa. Hon bortser på det stora hela från de sexistiska och rasistiska attityder som de svarta kvinnorna utsätts för och hon förespråkar en upprättelse av den manliga patriarkala auktoriteten inom den svarta familjen.

Det är alltid vanskligt att tolka innebörden i personliga uppfattningar av den här typen, men en induktiv forskningsstrategi som denna utmanar oss att utröna och bena upp en individs livserfarenheter och hur hon förklarar innebörden av ras, klass och kön. Svarta kvinnor intar skilda positioner beroende på vilka roller de har som kvinnor, som svarta kvinnor, som inkomsttagare, som hustrur och som mödrar. Villkoren för dessa skiftande roller kan synas problematiska och motsägelsefulla och svåra att förena på ett sammanhängande sätt, vilket framgår av Carol Ls erfarenheter. Att enbart teoretisera kring de strukturella samband som utgör grunden för svarta kvinnors erfarenheter, räcker därför inte. Vi måste bryta upp den anonymitet

som finns i ras-, klass- och könsteorier så att vi kan få grepp om det svarta kvinnor genomlever och känner, om deras avsikter, ambivalenser, emotioner, argument och förklaringar av relationer mellan individerna, den sociala gruppen och samhället.

Översättning: Inger Humlesjö

NOTER

- 1 Essed, 1988, 1990a, 1991.
- 2 Essed, 1984, 1985, 1990b.
- 3 Boston, 1988.
- 4 Boston, 1988; Eisenstein, 1984.
- 5 Frazier, 1957; Muraskin, 1975; Landry, 1987; Boston, 1988.
- 6 Marable, 1983, s 136.
- 7 Namn och viss bakgrundsinformation har förändrats av sekretesskäl.
- 8 Hare & Hare, 1984.

SUMMARY

Race, class and gender in black middle class

This paper addresses problems of neoconservatism among the new black middle class. The author proposes to discuss ambivalences and contradictions emerging from the different positions of middle class black women in systems of domination. The empirical basis consists of an open interview conducted in the framework of a larger project on racism in everyday life. Particular attention is paid to the arguments used to explain apparently incompatible experiences and beliefs about race, gender and class, viz., racial solidarity and the pursuit of class interest, gender role breaking and the belief in male authority. The resulting picture of beliefs and opinions about inequality and black progress appears to be more complex than a single label like conservatism can account for.

Philomena Essed
University of Amsterdam
Centre for Race and Ethnic Studies
Prinsengracht 227
1015 DT Amsterdam
The Netherlands

LITTERATUR

- Boston, T, *Race, Class, and Conservatism*, Unwin Hyman, Boston, 1988.
- Dias-Diocaretz, M & I Zavala (red), *Women, Identity and Society in the 1980s*, Benjamins, Amsterdam, 1985.
- Eisenstein, Z, *Feminism and Sexual Equality*, Monthly Review Press, New York, 1984.
- Essed, Ph, *Alledaags Racisme*, Ambo Amsterdam, 1984, 1988.
- Essed, Ph, »Racism in Everyday Experiences of Black Women«, M Dias-Diocaretz & I Zavala (red), *Women, Identity and Society in the 1980s*, s 81-100, Benjamins, Amsterdam, 1985.
- Essed, Ph, »Understanding Verbal Accounts of Racism«, *TEXT*, vol 8, nr 1, s 5-40.
- Essed, Ph, »Black Women's Perception of Contemporary Racism in the Netherlands«, *International Journal of Group Tensions*, vol 20, nr 2, s 123-143, 1990a.
- Essed, Ph, *Everyday Racism: Reports from women in two cultures*, Hunter House, Claremont, CA (adapted translation of *Alledaags Racisme*, 1984) 1990b.
- Essed, Ph, *Understanding Everyday Racism: An Interdisciplinary Theory*, Sage, Newbury Park, CA, 1991.
- Frazier, F E, *Black Bourgeoise*, Collier, New York, 1957, 1962.
- Hare, N & Hare J, *The Endangered Black Family*, Black Think Tank, San Fransisco, CA, 1984.
- Landry, B, *The New Black Middle Class*, UCP, Berkely, 1987.
- Marable, M, *How Capitalism Underdeveloped Black America*, South End, Boston, 1983.
- Muraskin, W A, *Middle-Class Blacks in White Society*, UCP, Berkely, 1975.